

~ **Rozmanitosti** ~
Čech, Moravy a Slezska
podle Bohuslava Balbína

studovna Knihovny AV ČR, Národní 3, Praha 1
pondělí–pátek, 9–19 hod., vstup zdarma

3. 11. — 31. 12. 2016

DISTRI

1. Pragensis.
2. Vultaviensis.
3. Podbršcensis.
4. Prachensis.
5. Pilsnensis.
6. Zatecensis.

KNIHOVNA
AKADEMIE VĚD ČR

CTVS

10. Chrudimensis.
11. Czeslaviensis.
12. Slanensis.
13. Litomericens.
14. Boleslaviens.
15. Eactensis.

Balbínova podobizna (168 × 114 mm) v souboru leptů s 87 portréty významných osobností Čech a Moravy: Jan Jiří BALZER, *87 Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten und Künstler in Kupfer*. Praha, konec 18. stol.

Hradec Králové, Balbínovo rodné město, na leptu 58 × 114 mm v popisu povodí Labe: Kaspar SCHNEIDER, *Ausführliche und grundrichtige Beschreibung des ganzen Elb-Stroms ...* Nürnberg 1687.

Brno na mědirytině 264 × 545 mm (tvůrce Joris Hoefnagel) v atlasu měst světa: Georg BRAUN, *Civitates orbis terrarum ... Liber sextus ...* Köln am Rhein [1617].

V Brně B. Balbín vstoupil r. 1636 do noviciátu a po dvou letech byl přijat do řádu. Vrátil se sem po několika letech vyučovat na gymnáziu.

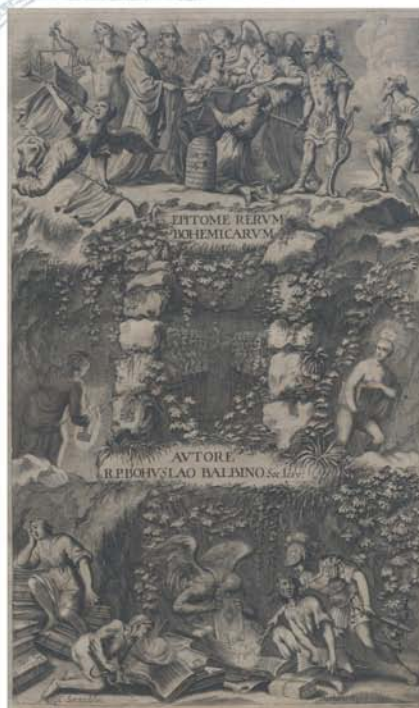
Za svého života „prošel“ Balbín s různými řadovými úkoly řadou měst, jmenujme např. Opavu, Klatovy, Jindřichův Hradec, Klodzko či Český Krumlov, mnohé další lokality navštívil z badatelského zájmu.

Rané dětství trávil B. Balbín na častolovickém zámku, kam se přestěhoval s matkou a sourozenci po předčasné smrti svého otce, postupně pak navštěvoval třídy latinské školy v Broumově, Jičíně, Praze a Olomouci, kde pod vlivem polského jezuita Mikuláše Lęczyckého projevil přání vstoupit do jezuitského řádu.

Olomouc na leptu 61 × 116 mm v popisu podunajských království a knížectví: *Annehmliche Merkwürdigkeiten, derer an, ober und unter der Donau gelegenen Königreiche, Fürstenthümer ...* Nürnberg 1685.

Na svých cestách mnoho viděl, slyšel i sám zažil. Všechny své poznatky pak zúročil ve svých naučných a historických pracích.

Mědirytový patitul (tvůrce Karel Škréta) k Balbínově historii Čech *Epitome historica rerum Bohemiarum quam ... Boleslaviensem historiam placuit appellare ...* Praha, jezuitská tiskárna, faktor Jan Mikuláš Hampel 1672.

Ilustrace
v Balbinových
*Miscellanea historica
regni Bohemiae ...* ,
Praha, Jiří Černocho
1679. 1. kniha
1. dekády: mědirytina
34 × 61 mm – ptáček
zlatohlávek

Jednu z nejtrefnějších charakteristik tohoto spisu napsala Z. Tichá ve své předmluvě k překladu vybraných částí tohoto monumentálního díla, který vydala H. Businská pod názvem *Krásy a bohatství české země* (1986).

„Dodnes lze říci, že v Balbinových *Miscellaneích* si na své přijde každý: přírodovědec i geograf, folklorista i etnograf, botanik, zoolog, historik obecných dějin, umění i literatury, archivář, hagiograf, sociolog, genealog, právník - i milovník krásné české krajiny.“

ČESKÉ ZEMĚ OČIMA BOHUSLAVA BALBINA

„V Čechách byl kdysi tak velký počet opevněných hradů, že většina nápadnějších kopců se ještě dnes honosí jejich zříceninami. Sama česká země poskytuje mnoho příležitostí k zakládání hradů, vždyť je spíše hornatá než rovinatá na všech stranách, tedy jakoby poseta strmými a výraznými kopci.“

Náchod na leptu 207 × 298 mm (tvůrci Friedrich Bernhard Werner, Johann Georg Ringlin, Martin Engelbrecht) v knize městských prospektů: Friedrich Bernhard WERNER, *Delineatio et Repraesentatio ... Prospectuum ... Pragae ... Pars III.* Augsburg 18. století.

Mědirytina s leptom ve dvojitém rámečku 142 × 167 mm – pohled na Bezděz.

Reprodukce z historicko-geografického popisu Českého království: Moriz Johann VOGT, *Historisch- und Geographische Beschreibung des Königreichs Böhmen. ...* Praha – Nürnberg, Johann Friedrich Rüdiger – bibliopola 1742.

„Ze všech hradů v Čechách, opevněných přírodou, byl tento (Bezděz) považován vždy za přední. Je na dálku viditelný ze středu Čech, a to z Polabí. ... Dnes mají hrad v moci benediktini z Montserratu a také tam bydlí.“

Jak Balbín svými popisy dokládá, byla země také „plná lovné zvěře“, nebyla chudá ani na vzácné rostliny, nerosty ...

Vyobrazení jelena v atlasu lovné zvěře: Johann Elias RIDINGER, *Abbildung der Jagtbaren Thiere ...* Augsburg 1740.

Kuna v historickém popisu přírody: Georges-Louis Leclerc BUFFON, *Histoire naturelle, générale et particulière ...* Paris 1752

„V jindřichohradecké a krumlovské koleji jsme chovali kuny, nad něž bys sotva viděl bystřejšího a veselejšího tvora. Kdykoli náš správce domu v krumlovské koleji kupoval vejce, předkládal kuně vždy po dvou kouscích. Sám jsem to viděl. Zvířátko na první pohled poznalo dobrá, stará či zapáchající vejce, stará odhazovalo a dobrá uchovávalo.“

Šafrán v díle: Pierandrea MATTIOLI, *Herbář aneb bylinář ...* Praha, Daniel Adam z Veleslavína 1596. B. Balbín měl Mattioliho údaje pečlivě prostudované.

„Dobře známá rostlina šafrán, jež sama od sebe roste v českých horách, ničím si nezadá s vysázenou rostlinou, zejména pokud jde o šťávu, vůni a svěží barvu. ... Český a rakouský šafrán překoná všechny cizí, též pověstný šafrán sicilský a egyptský.“

Doba panování Karla IV. byla pro Balbína vzorem ideálního státu, svatým královstvím (sanctum regnum).

Podoba Křivoklátu ze začátku 40. let 19. století, před novogotizující rekonstrukcí. Reprodukce z popisu českých hradů, tvrzí a zámků v díle: Franz Alexander HEBER, *Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser*, 1 díl, Praha, C. W. Medau 1844.

„Roku 1316 vychovával na tomto hradě Vilém z Házmburka Karla IV., když byl ještě dítě, a tento hrad byl jediný, který mu jako dospělému zanechal jeho otec, král Jan, když ostatní statky byly zastaveny.“

Text výstavy: PhDr. Anežka Baďurová, Mgr. Lenka Bártová

Grafická úprava: Marina Krahulcová

Výstava byla připravena v rámci Strategie AV21: program Komunikace v raném novověku: formy, struktury, média